

COMBLAIN-AU-PONT, LES TARTINES ET LES ROCHES NOIRES

1 Algemene Informatie

Naam van de Route	: Comblain-au-Pont: les Tartines et les Roches Noires
Opsteller	: Dirk v.d. Oetelaar
Laatste versie bewerkt door	: Ronald Velgersdijk
Vertrekpunt	: Voormalige station van Comblain-au-Pont
Aankomstpunt	: Voormalige station van Comblain-au-Pont
Afstand	: 5 km (7 km indien u met de trein bent)
Moeilijkheidsgradatie	: licht // normaal // pittig // zwaar
Hoogteverschil	: totale stijging/daling = 210 m, langste stijging = 80 m
Hoogste punt v.d. route	: 190 m boven op het massief van 'Les Roches Noires'
Laagste punt v.d. route	: 110 m (voormalige station van Comblain-au-Pont)
Parkeren	: In Rue de la Gare, nabij het voormalige station.
Horeca	: in Comblain-au-Pont zelf en in de buurt van het voormalige station.
Bijzonderheden	: deze route is absoluut ongeschikt voor kinderwagens en rolstoelen
Datum opstellen	: versie 1.3: 2 juni 2013 // versie 1.0: 18 september 2004

2 Inleiding

Dat de Tukhut in een mooi stukje van de Ardennen staat, is bij de meeste bezoekers van de Tukhut wel bekend. Maar ook wat verder van de Tukhut kent het Ardenner landschap zijn bekoringen. Zo ligt op 25 auto-minuten rijden van de Tukhut een pittoresk dorpje aan de Ourthe dat Comblain-au-Pont heet. Dit dorpje ligt tussen twee ruige en beschermde natuurgebieden: 'Les Tartines' en 'les Roches Noires'.

Door zijn bijzondere rotsformaties, zijn Comblain-au-Pont en omgeving zeker de moeite waard om eens te bezoeken. In de dorpskern en in de directe omgeving van Comblain-au-Pont zijn beeldentuinen ingericht. Kunstenaars uit de hele wereld hebben hier met materiaal uit de omgeving (dolomietkalk dus) een prachtige diversiteit aan sculpturen en beelden geproduceerd.

Kortom: houdt u van een uitdagend landschap, beeldende kunst maar ook van mooie doorkijkjes, meanderende rivieren, oude kerkhoven, steil omhoog en omlaag, over en door rotsen, prachtige beekdalen, steengroeves en grotjes (en dat allemaal tijdens een wandeling van circa 5 km!!), dan is deze wandeling een absolute must voor u. O ja, als u de route op een donderdag gaat lopen, kunt u ook nog even een leuke markt in de dorpskern van Comblain-au-Pont bezoeken.

3 Het beginpunt

Er zijn twee manieren om vanuit de Tukhut bij het beginpunt van deze wandeling te komen:

1° optie: per auto. U rijdt vanuit Sy naar Hamoir. Ga in Hamoir de brug over, rij door de winkelstraat en daarna het spoor over. Ga op de kruising vervolgens rechtsaf richting Esneux. Na zo'n 8 km ziet u in Comblain-au-Pont rechts een brug over de Ourthe met opschrift 'Grotte' en een pijl naar links. Deze brug rijdt u voorbij. Één kilometer verder ligt rechts van u weer een brug. Dit keer gaat u er wel overheen (richting: Aywaille 9 km). U bent nu in het gehucht 'Pont de Scay' dat tegenwoordig een onderdeel is van Comblain-au-Pont. U kruist even verder een spoorlijn en gaat meteen daarna rechtsaf (Rue de la Gare). Parkeer in deze straat ergens uw auto. Uw wandeling begint bij het huis met nr. 15.

2° optie: per trein. [Check de actuele treintijden hier](#). Per trein kunt u van Sy naar het station van 'Rivage'. Daarna nog 1 km naar het beginpunt van de wandeling. Trouwens, de reistijd per trein is ongeveer 16 minuten. En de treintijden (mei 2013) zijn als volgt:
-- Sy → Rivage: 07.56* / 08.56 / 9.56* / 10.56 / 11.56* / 12.56 / 13.56* / 14.56 / 15.56* / 16.56 / 17.56*
-- Rivage→Sy: 11.50* / 12.50 / 13.50* / 14.50 / 15.50* / 16.50 / 17.34* / 17.50* / 18.50 / 19.50* / 20.50
(*) = rijdt niet op zaterdag, zondag en feestdagen.

In Rivage aangekomen, verlaat u het station en gaat u linksaf. U volgt de weg omhoog en boven aangekomen, gaat u linksaf het spoor over. U blijft nu deze weg volgen tot bij een 'Y-splitsing'. Hier gaat u rechtsaf. Even verder maakt de dalende weg een bocht naar rechts en meteen daarna gaat u met een brug over de 'Amblève'. U gaat rechtdoor de 'Rue de Liotte' in. En aan het einde van deze straat steekt u de kruising over en komt u in de 'Rue de la Gare'. De tocht begint bij het huis met nr. 15.

4 Aard van de wegen

Deze route gaat afwisselend over een enkel teerweggetje maar meestal over half-verharde wegen, rotspaadjes en bospaadjes. Soms is de ondergrond hard, dan weer zacht, soms nat en dan weer droog. Met name als het geregend heeft, kan een enkel pad erg glad zijn! Sommige paden gaan zeer steil omhoog en naar beneden. U moet ook een keer een 'scharte' met daarin veel 'geröll' (los puin) afdalen. Ook behoort een stukje afklimmen tot het handwerk van deze tocht. U moet dus nogal 'schwindelfrei' en 'tritt-sicher' zijn. Al met al is enige avontuurlijke aanleg bij deze wandeling zeker gewenst en moeten ouders hun kinderen goed in de gaten houden !!!

TIP: Op sommige stukjes is het aan te bevelen de route eerst even zelf te verkennen en pas daarna de kinderen in uw gezelschap en de wat minder ervaren deelnemers te laten nakomen. Indien nodig, geeft u hen aanwijzingen en helpt u hen verder.

5 Aanbevolen uitrusting

- Goede en stevige (berg)schoenen van 'BC' kwaliteit // Eenvoudig rugzakje met regenpak.
- Kaart van de omgeving, evt. kompas. // Drinken en eten // wat geld.
- Zaklamp // opgeladen GSM-telefoon // EHBO-setje.

6 Route-aanduiding

Deze route is niet expliciet gemarkeerd. U zult diverse tekens en markeringen tegenkomen maar die hebben niets met deze wandeling te maken. Op sommige stukken kunt u zich echter wel oriënteren op de veelvuldig aanwezige GR tekens.

7 Kaarten

- NGI-kaart, nummer: 49/1-2, schaal 1:20.000 (1 cm = 200m)
- Deze kaart is **NIET** te koop in de Tukhut maar is wèl te verkrijgen in diverse zaken (boekhandel) in Hamoir of Barvaux.

8 Overige

Uw opmerkingen over en aanvullingen op deze routebeschrijving, kunt u per e-mail (info@tukhut.nl) of via het [Responsformulier](#) op www.tukhut.nl naar de webmaster van de Tukhut website sturen. Uw gewaardeerde suggesties worden dan bekeken, en indien van toepassing, in de volgende versie van deze routebeschrijving verwerkt.

9 Route-beschrijving

- Zoek in de 'Rue de la Gare' het huis met nummer 15. Ga net na dit huis linksaf, een zeer smal GR-paadje in. Al snel gaat dit pad rechts om een groot gebouw heen en begint meteen behoorlijk te stijgen.
- Net na de derde haarspeldbocht gaat u rechtsaf en m.b.v. een trapje van spoorbielsen verder de helling op. U verlaat nu de GR-route. het pad wordt nu eerder een spoor dat u licht stijgend langs de helling verder omhoog blijft volgen. Volg het lemige 'pad' tussen de bomen door dat even verder lichtjes gaat dalen om vervolgens 'dood' te lopen tegen een rots met daarin een grotje.
 - o U zult het niet geloven? Maar u zult hier toch echt doorheen moeten. Kunt u zich voorstellen dat deze doorgang door de rots de 'geboortespleet' wordt genoemd? Na deze 'Renaissance-beleving' komt u uit in een zogenaamde 'Scharte' (= Duits), 'Coulloir' (= Frans) ofwel een afvoergeul van de berg (= Nederlands). Het is nogal bijzonder om een dergelijk fenomeen in de Ardennen tegen te komen. Meestal ziet u deze structuren alleen in wat hogere gebergten. Door erosie vallen stukken rots van boven naar beneden en op hun weg slijten ze deze geulen uit. Bij het doorkruisen van zo'n 'Scharte' moet u dus ook altijd even naar boven kijken of er toevallig niks naar beneden komt. Met name dieren willen nog wel eens wat lostrappen.
- Goed; U steekt dus met een paadje het 'coulloir' recht over en u komt bij een volgende rots met daarin een enorme natuurlijke poort uit. Ga hier doorheen. U komt nu weer in een 'coulloir' uit.
- Ga rechtsaf en volg het pad langs de rotsen tot het einde.
 - o U heeft een prachtig uitzicht over het Ourthe-dal. Rechtsonder ziet u het oude station van Comblain-au-Pont. Daar in de buurt staat u ergens geparkeerd !!!
- Als u uitgekeken bent neemt u hetzelfde pad terug. Na ± 20 m komt u bij een Y-splitsing. U gaat hier rechtsaf en neemt het dalende pad. Als u een stukje door dit 'coulloir' bent afgedaald, ziet u aan de overkant in de rotswand enige dichtgemetselde ingangen van een grottenstelsel.
 - o Als u het van wat dichterbij gaat bekijken ziet u dat er in het metselwerk wat spleten zijn opengelaten. Dit is gedaan om de vleermuizen een toegang tot hun onderkomen te verschaffen. Er zijn in deze wand ook nog twee ingangen open gelaten. Ga er gerust eens in en kijk eens hoe ver u komt. U hoeft niet bang te zijn om te verdwalen. Eigenlijk zijn het gewoon doodlopende gangen.
- Ga weer terug naar het 'pad'. Op het extreem steile en met steentjes bezaaide pad zult u toch echt een weg naar beneden moeten zoeken. Pak onderweg een klein wit steentje op en doe dat in uw rechter broekzak. Verderop in de wandeling zal wel duidelijk worden waar dat goed voor is.
- U bent nu beneden aangekomen in een dalletje dat hier ook wel het 'petit paradis' (het kleine paradijs) wordt genoemd.
 - o En als u goed rondkijkt snapt u ook wel waarom dat is. In het niet toegankelijke deel links achter het hek groeien en bloeien erg veel beschermde plantensoorten (o.a. uiterst zeldzame orchideeën).
 - o Voordat u verder gaat, kunt u evt. eerst een bron gaan bekijken. Ga hiervoor, waar links het hek begint, rechtsaf. Neem nu weer het 1^e paadje rechts en loop een stukje omhoog langs met varens en mossen begroeide rots. U komt nu bij een glashelder water leverend bronnetje uit. Er zijn nog wel wat meer leuke plekjes in dit dalletje te bekijken. Om uw weg te vervolgen, gaat u terug naar het pad waarlangs u naar beneden bent gekomen.
- Volg het pad, langs het hek, verder naar beneden. Volg dit pad dat bij tijd en wijle aan een 'jungle' doet denken. Het pad loopt vervolgens langs een weiland (links). Op een splitsing gaat u linksaf en blijft het hek van dit weiland volgen.

- Naar links heeft u aan de andere kant van het weiland een mooi zicht op rotsen die als platen recht uit de bergwand steken. In de directe omgeving komt dit veel voor en hier worden dergelijke structuren ook wel 'tartines' genoemd. Wellicht weet u dat een sneetje brood in het Frans ook wel 'tartine' wordt genoemd. Met wat verbeeldingskracht lijken deze rotsen in de verte ook wel op boterhammen die rechtop staan (toch?). En daarom heet dit beschermd stukje natuur 'les Tartines'.
- Aan het einde van dit weiland (waar het hek naar links buigt), gaat u op een kruising van paden, rechtdoor. U gaat nu verder het bos in en het pad begint licht te stijgen.
- U volgt dit pad door een dicht bebost beekdal verder omhoog. Als het pad niet goed zichtbaar is, dan slaat u linksaf direct nadat er van links een ander beekdal op het eerste dal is uitgekomen.
 - Past u onderweg op dat u in dit stukje oerbos geen Neanderthalers tegenkomt!
- Boven aangekomen eindigt dit pad in een T-splitsing. Ga hier rechtsaf en betreedt een paar meter verder door een draaihekje een weiland. Hou in dit weiland rechts aan en loop omhoog tot het hoogste punt bij een aantal grote sparren in de wei. Ga hier vervolgens naar links en steek de wei verder over tot u, verscholen onder bomen, bij een paar vee-hekken weer zo'n draaihekje tegenkomt.
- Via dit hekje komt u in een volgend weiland. Vervolg uw route door langs het draadhek (links van u) verder omhoog te lopen. Als het hek plotseling scherp naar links afbuigt, loopt u gewoon rechtdoor. Beter nog loopt u iets naar links totdat u, aan de andere kant van het weiland, in de bosrand wederom zo'n draaihekje tegenkomt.
- Met behulp van dit draaihekje verlaat u het weiland. In het bos neemt u het dalende padje dat wat verder op een breed, naar rechts dalend, pad uitkomt. U gaat nu meteen weer naar rechts en verlaat daarmee gelijk weer het grote pad. Als het goed is staat u nu in de bedding van een drooggevalen beekdal.
- U volgt dit beekdal verder omlaag. Maar pas op hoor !! U komt al gauw bij een stuk rots dat afgeklommen zal moeten worden. Ga verder omlaag, u komt nog een 'richeltje' tegen (soms vindt u hier een handig touw) en doe voorzichtig om dit lastige stukje te overwinnen.
- Na een steile (en gladde) afdaling komt u uit in een soort hoefijzervormig komdalletje. Via een padje (spoor) verlaat u dit dalletje naar rechts.
- Op een Y-splitsing houdt u rechts aan. U wandelt nu een oude en verlaten steengroeve binnen. Het pad loopt hierin dood.
 - Deze groeve is nu overigens in gebruik bij een buitensport-organisatie uit Comblain-au-Pont.
- Als u de overvloedige begroeiing en de steile wanden goed hebt bekeken, neemt u hetzelfde pad weer terug. Op dezelfde Y-splitsing van daarnet gaat u rechtsaf.
- Even verder moet u weer een stukje over een rotsige ondergrond afdalen.
 - Pas op !!! Gebruik tijdens uw klauter-partij NIET de uit de bodem uitstekende roestige staaf (dat kan namelijk vingers kosten als u onverwacht uitglijdt !!!)
- Het pad gaat nu verder dalen en loopt parallel aan het spoor. Volg dit pad, ± 300 m, tot u bij een Y-splitsing, op hetzelfde niveau als het spoor, bent gekomen.
 - Aan de rechterkant heeft u vanaf hier weer een fantastisch uitzicht op de 'Tartines'.
- Ga op dit punt circa 10m rechtsaf, u komt nu bij het weiland waar u eerder ook al langs gelopen bent. Ga meteen voor dit weiland linksaf en met een donkere tunnel onder het spoor door.
- Ga daarna linksaf en volg met een pad de rivier de Ourthe stroomopwaarts. Dit wordt spoedig een brede, met grote platanen, gemarkeerde laan.
- Aan het einde van deze laan volgt u met een fietspad nog steeds de rivier (Quai de la Cité). Voor een deel is het hele pad onzichtbaar. Maar het is gelukkig wel mogelijk om door te lopen, en (over een muurtje) op de parallelweg (die wordt gereconstrueerd) uit te komen.

- Steek met de brug de rivier over en steek ook de (drukke) weg over. U loopt nu via de 'Place le Blanc' het centrum van Comblain-au-Pont in. Recht voor u, boven het dorp ziet u ook al de 'Tour Saint-Martin'. Dit zal na de koffie het volgende doel van deze struintocht zijn.
- Maar eerst lopen we verder de straat in en laten we ons verrassen door de vele sculpturen die hier zijn opgesteld. Er is hier vast wel een plaatsje naar uw zin te vinden, waar u onder het genot van een drankje kunt uitrusten en eens even van de voornamelijk uit dolomieten-kalk gevormde beelden kunt genieten.
- De route gaat verder bij 'Taverne Grill Restaurant des Grottes' dat momenteel (mei 2013) wordt gesloopt. Ga vanaf 't plein rechtsaf de beeldentuin in en loop tussen de beelden de berg op.
 - o Wellicht lukt het een van u om het zwaard van koning Arthur uit de steen te trekken. Mocht u daar inderdaad in slagen, dan bent u degene die volgens de legende aanspraak mag maken op de engelse troon.
- U blijkt dus toch een gewone sterveling te zijn? Dan zit er niks anders op dan één van de paden omhoog te kiezen. Het maakt niet uit welke u kiest. U komt altijd uit bij een oud en vervallen maar zeer sfeer vol kerkhof dat rondom de 'Tour Saint-Martin' is aangelegd.
 - o Deze toren is een 12e eeuwse burchtoren. In de 17e eeuw werd hij als een klokkentoren geïntegreerd in een nu verdwenen gotische kerk. Loop gerust eens over het kerkhof heen.
 - o Neem de aparte sfeer van deze bijzondere plaats eens goed in u op en geniet daarbij ook van het werkelijk majestueuze uitzicht op de riviervallei met hierin zijn meanderende Ourthe. Als Alfred Hitchcock nog zou leven, zou hij vast en zeker met deze plek in gedachten, iets sinisters kunnen hebben uitgedacht (toch?).
- Verlaat het kerkhof door het grote smeedijzeren hekwerk en ga rechtuit door een prachtige brede laan met links en rechts ervan wederom allemaal kunstwerken (=GR-route). Bijna aan het einde van deze beeldentuin, vindt u rechts een picknick-tafel.
 - o Een prima locatie om even uit te rusten maar tevens een plek met een prachtig uitzicht op de bossen aan de overkant van de rivier. Trouwens, daar heeft u het eerste deel van de wandeling gelopen!!
- U verlaat het beeldenpark bijna aan het einde ervan aan de linkerkant. U steekt daarbij een oude en vervallen betonnen basketbalveld (of handbalveld?) over.
- Volg het brede gravelpad naar rechts (=GR.), tussen twee weilanden door.
 - o Tegenover u, in de verte, ligt het donker gekleurde massief van 'les Roches Noires' (de zwarte rotsen). Dit is het volgende doel van onze wandeling. Het is een zeer bekend en zwaar beschermd natuurgebied. Het gaat hier om dolomiet-rotsen met een vegetatie die goed gedijt op een kalkachtige ondergrond. Trouwens, er groeien ook veel orchideeën. De weilanden die u onder aan de rotsen ziet, markeren de plaats waar ooit de Ourthe heeft gestroomd. Het water van de rivier heeft de rots bloot gelegd.
- Waar het pad naar links afbuigt, gaat u rechtsaf, wederom tussen twee weilanden door (=GR). Wat verderop gaat het pad tussen twee prikkeldraadhekken door (pas op).
- Ga verder tot aan een draaihekje. Ga hier doorheen en volg het GR pad verder door het bos (steil) omhoog. U komt uit op 'n T-splitsing.
- Ga hier rechtsaf (= einde GR). Het eerste paadje rechts biedt u een bankje met ook hier weer een prima uitzicht op Comblain en op de riviervallei.
 - o De hekwerken die u ziet zijn aangebracht om de vegetatie (waaronder zeldzame orchideeën) te beschermen. Maar ook om de roofvogels, die hier op de rotsen huizen, de rust te gunnen die hen toekomt.
 - o Neem ook eens een donker steentje van het pad en vergelijk dat met het steentje dat u waarschijnlijk nog in uw rechter broekzak hebt zitten. Het is van hetzelfde materiaal (dolomietkalk) en toch is de kleur anders. De kalk is vele tientallen miljoenen jaren geleden ontstaan. In de Ardennen en in een stuk van de Eifel bevond zich toen een grote zee. Hierin zaten heel wat zeediertjes.

- Als dergelijke zeediertjes afsterven, zinken ze naar de bodem. Het organisch gedeelte zal volledig ontleden en het witte kalk van de skeletten blijft over. De kalklaag wordt zo steeds dikker en door de zeer hoge druk wordt dit, na verloop van miljoenen jaren, omgezet in de witte kalksteen die we nu kennen. Dat de kalk hier niet wit is komt omdat het ontledingsproces iets anders (en dus niet volledig) is verlopen en daarbij wat koolstofresten zijn achtergebleven. Deze zwarte koolstof kleurt de van oorsprong witte kalk dus wat donkerder. Vandaar de naam van dit gebied: 'les Roches Noires' (de zwarte rotsen).
- U volgt het pad. Het pad gaat het bos in en daalt verder.
 - Als u goed oplet, ziet u in het bos vreemde putten en grachten. Welnu, dat zijn de restanten van loopgraven die hier, aan het einde van de 18^e eeuw, gebouwd zijn door Franse soldaten. In die tijd vochten ze tegen de Oostenrijkers.
- Nu moet u even goed opletten. Loop net zo lang door totdat u (na 200 m vanaf het punt waar aan beide zijden van het pad bos is) aan de rechterkant duidelijk een pad ziet. Ga daar niet in maar loop nog \pm 100 m. door. U komt nu bij een Y-splitsing.
- Ga hier linksaf. U verlaat het hoofdpad en loopt door een naaldbomenbos verder. Na wat bochten gaat het bos over in een loofbos. En dit pad komt met een T-splitsing uit op een ander pad.
- Ga hier rechtsaf.
 - Een stukje verder kunt u linksaf met een trap in de helling omlaag. Deze trap brengt u bij de ingang van een grotje. De liefhebbers kunnen hier gerust doorheen kruipen (lamp meenemen). Aan de andere kant van deze grot kunt u weer tegen de helling omhoog klimmen en komt u weer op ons pad uit. Ga dan op het pad linksaf en u komt weer bij de trap uit.
- Het pad zal al spoedig behoorlijk gaan dalen. Pas daarbij op als het geregend heeft, kan het hier erg glad zijn. Dit pad brengt u bij een geasfalteerde weg, de N633.
- Ga op deze weg linksaf en meteen weer rechtsaf. Steek met de brug de Ourthe over en steek ook het spoor over.
- Als u met de **auto** bent gekomen, neemt u de eerste weg rechts (Rue de la Gare) en zal uw voertuig het einde van deze wandeling markeren. Bent u met de **trein** dan neemt u de eerste weg links (Rue de Liotte) en volgt u de borden 'la Gare'. En circa 1 kilometer verder, zal het treinstation van 'Rivage' ook voor u het einde van deze wandeling markeren.

EINDE